

Aljaž Anderle

Za vse poti in razmere
Foto Anja Benedik

Kako pregnati gulikožnike

Nogavice za vsako nogo

V davnih časih so za devetimi gorami in devetim vodami živela čudna kosmata bitja. Imenovala so se Štumfi. Bila so dobra bitja. In potem je bil Žuljeslav, krvavi gulikožnik. Bil je hudoben. Ljudi so spremljala na njihovih pohodih, pri igri, na delu, tudi med spanjem in predvsem skrbela za blaginjo njihovih stopal. Lajšala so jim bremena, odganjala nadležne gulikožnike, jih grela in omogočala dolga in naporna potovanja. Tole je zgodba o nekaterih izmed njih.

Kljub evoluciji človekove sposobnosti bosope-tega premikanja po vseh terenih pa je civilizacija – in z njo povezane spremembe v načinu življenja in delovanja – prinesla tudi dodatke, ki so izboljšali človekovo možnost gibanja v vseh letnih časih in na vseh terenih. Čeprav smo ljudje z uporabo obutve na neki način postali občutljivejši na zunanje dejavnike in smo izgubili prej naravno sposobnost, da se giblamo bosi, pa so se z nami spreminjali tudi okolje, v katerem se giblamo, in razdalje, ki jih premagujemo, pa seveda tudi stvari, s katerimi se ukvarjamo. Danes si sodobnega človeka in športnika, zlasti pa gornika, brez kakovostne namenske obutve ne moremo predstavljati. Medtem ko smo v naših člankih obutev že nekajkrat obravnavali, pa se nam je vseskozi izmikal pomemben vezni člen med stopali in obutvijo – nogavice. Ne samo, da nogavice z barvitostjo, vzorčki in materiali izražajo lastnikovo nagnjenost do modnih in ekolo-

skih trendov, predvsem povečujejo udobje, zaščito, higieno nog ter toplotno regulacijo in s tem našo sposobnost delovanja v vseh razmerah na vseh terenih.

Materiali

Nogavice se, tako kot vsa oblačila, proizvajajo tako iz naravnih kot umetnih materialov, najpogosteje pa iz kombinacije obeh. Poglejmo si na hitro vrste in lastnosti posameznih tipov vlaken, ki jih zasledimo v sodobnih pohodniških nogavicah.

Naravni materiali

Volna

Volna je bila človeku že od *pamtiveka* vir naravnih vlaken, ki se predelujejo v številne izdelke in oblačila. Zaradi odličnih mehanskih lastnosti je cenjena surovina tudi za sodobna športna oblačila in perilo. Glede na vir volne in način njene predelave ločimo številne

tipe, ki določajo specifične lastnosti volnenih izdelkov. Ena najbolj poznanih vrst volne je merino, imenovana po pasmi ovac. Zaradi svojih naravnih lastnosti je zelo primerna za oblačila. Poleg te pa obstaja še kup drugih vrst volne, kot so moher, kašmir, angora, kamelja volna, alpakina itd., ki prinašajo še dodatne prednosti in širši spekter uporabnosti volnenih izdelkov.

Najbolj priljubljena vrsta ovčje volne merino daje dolga, mehka, zelo vpojna vlakna, ki omogočajo izdelavo zelo udobnih oblačil.

Moher vlakna so iz volne angorskih koz, katerih domovina je Turčija, čeprav predvidevajo, da izvirajo iz Tibeta. Danes je največji proizvajalec moherja Južnoafriška republika. Moher ima izjemne termoregulacijske lastnosti ter elastičnost, se ne polsti, ne gori in se ne mečka. To je najmočnejše živalsko vlakno, ki po moči prekaša jeklo enake debeline. Zaradi izjemnih lastnosti so moherju nadeli naziv diamantno vlakno in se pogosto uporablja v luksuznih izdelkih. Že manjši delež moherja spremeni videz in lastnosti oblačila. Zato, in zaradi visoke cene, ga pogosto kombinirajo z drugimi vrstami vlaken.

Poleg naravnih danosti pa sukanca lahko spremeni lastnosti tudi s tehnologijo predelave surove volne, ki zagotavlja specifične lastnosti sukanca. Npr. česana, gladka volna worsted, ki jo uporablja Thorlos, se po občutku, lastnostih in obnašanju razlikuje od bolj kosmate običajne volne tipa woollen.

Prednosti volne so odlične toplotnoizolacijske lastnosti, odpornost proti gorenju, proti obrabi, dihanje, dobro vpijanje vode ob hkratnem ohranjanju občutka toplote, uporabnost za najrazličnejša oblačila in namene uporabe. Zaradi zračnosti in ugodne mikroklimе, ki pozimi greje, poleti pa hladi, je uporabna tako poleti kot pozimi.

Pomemben dejavnik na trgu volne je danes ekološki pristop k pridelavi, kar zlasti pomeni skrb za blaginjo živali, ki so sicer lahko podvržene zelo krutim pogojem ravnanja in življenja. Danes vsaj v določenih delih sveta prevladuje strinjanje, da je treba skrbeti za zdrav, ekološki in human pristop v celotnem ciklu nastajanja izdelkov živalskega porekla, zato vsi proizvajalci, ki želijo nastopati na zahtevnih trgih, izpolnjujejo številne zahteve in standarde, ki skrbijo za ustrezen odnos do živali v procesu pridobivanja volne za predelavo.

Rastlinske vlaknine

Bambus

Bambusova vlakna so pridobljena z reciklažo in večstopenjsko kemično obdelavo bambusove celuloze. Pridobljena vlakna so mehkejša od bombažnih, s teksturo, ki spominja na svilo in moher. Zaradi naravne poroznosti so vlakna zelo močna in imajo visoko zmogljivost vpijanja vode. Odporna so proti statični elektriki in imajo izrazite protibakterijske lastnosti, ki so značilne za bambusova drevesa. Tovrstna vlakna se uporabljajo za higienske potrebščine, posteljnino, brisače in se kombinirajo z drugimi vlakni za izdelavo oblačil.

Konoplja

Ena izmed čudežnih rastlin, ki s svojimi lastnostmi navdušuje na številnih področjih. Med drugim se še od *pamitiveka* uporablja za pridobivanje močnih rastlinskih vlaken, ki so bila tradicionalno pogosto uporabljena za izdelavo vrvi, pa tudi oblačil in drugega tekstila. Konopljena vlakna so nekoliko manj fina in mehka kot bambusova, so pa močnejša. Skrbijo za uravnavanje vlage, saj so hidrofobna, in za zadrževanje toplote. Ker so precej odpornejša od bombaža, se dobro obnesejo v izdelkih za zahtevnejšo uporabo, kot so tudi nogavice za treking. Zaradi nealergenosti in naravne odpornosti proti bakterijam in plesni pa zagotavljajo udobno in zdravo okolje za stopala.

Umetni materiali

Najlon, poliester, akril

Razen v neprekosljivih monokulturnih *zoknih* naše babcice v vseh nogavicah poleg volne najdemo tudi umetne materiale – poliamid, poliester ali akril. Njihova naloga je povečati strukturno trdnost nogavic, odpornost proti obrabi, pospešiti sušenje in izboljšati elastičnost.

An, ban, pet ...
Foto Aljaž Anderle

Včasih pa tudi znižati ceno, saj so naravni materiali pogosto dražji od umetnih. Zato boste v skoraj vsakih nogavicah našli elastan (elastični najlon), ki skrbi za dober in stabilen položaj nogavice na nogi, in najlon, ki skrbi za hitrejšo sušenje in ojačitve kritičnih mest. Poliester in akril pa zaradi podobnih lastnosti včasih tudi nadomeščata ali dopolnjujeta naravno volno.

Sintetični materiali predstavljajo težavo na drugem koncu svoje življenjske dobe – poleg nujnosti reciklaže se pojavlja vse bolj pereč problem prisotnosti delcev mikroplastike v naravi, katere izvor v veliki meri predstavljajo oblačila, oziroma proces njihove obrabe in pranja.

Uzdrževanje

Kot pri vseh stvareh, katerih življenjski cikel sestoji iz številnih pranj, je tudi pri nogavicah priporočljivo slediti navodilom proizvajalca. Nekatere nogavice so kočljiv visokotehnoški tekstilni izdelek, ki lahko zaradi napačno izbranega programa pranja hitro

spremeni svoje lastnosti. Po navadi se nogavice perejo obrnjene narobe in z mehčalcem, da volna lahko ohranja svojo mehko. Cikel nošenja je lahko različno dolg, odvisno od načina in intenzivnosti uporabe, ampak z nekaj osnovne skrbi lahko vsake dobre nogavice nosimo več dni, preden jih operemo.

Strukturiran kroj

Večina sodobnih nogavic je izdelana tako, da s svojo sestavo vplivajo na počutje uporabnika in optimalno obnašanje samega izdelka. Sodobno strojno pletenje, oblikovalske zamisli in lastnosti različnih materialov omogočajo, da je nogavica videti kot geološka karta Italije, segmentirana glede na izpostavljenost, funkcijo, pričakovano obrabo, zaščito. Gleženj je elastičen in tanek ter mora zagotavljati, da nogavica ne zdrsne v čevlji, peta in prsti so odebeljeni, utrjeni in oblazinjeni, nart je tanjši in zračnejši ter skrbi za kroženje zraka, povezava med peto in prsti je elastična, ravno tako trak okoli narta, ki skrbi za dobro prileganje nogavice stopalu. Posamezne nevralgične točke so lahko z okrepljenim delom nogavice še posebej zaščitene – gleženjske kosti, pregib gležnja in golen. Vse te točke niso samo tkane na poseben način, temveč jih sestavljajo tudi različne kombinacije materialov, tako da lahko pridejo do izraza njihove prednosti. Najlon za vzdržljivost, sušenje in zaščito, volna za termoregulacijo in udobje, elastan za elastičnost, akril za vzdržljivost, izolacijo in transport vlage ...

Namen

V tem pregledu sem zajel dva tipa nogavic, ki se najpogosteje uporabljata v gorništvu in pohodništvu – tople zimske nogavice in treking nogavice. Prve se uporabljajo pri vseh zimskih dejavnostih v gorah (pa tudi drugod), kot so smučanje, gornišstvo, zimsko plezanje, smučanje in turno smučanje, alpinistične odprave, visokogorski alpinizem. Zaradi specifične visoke obutve, maksimalne zaščite pred mrazom in stabilnosti so to praviloma nogavice, ki segajo čez meča, torej dokolenke.

*Ustrezna
zgradba nogavic
in kombinacija
materialov
zagotavlja
optimalno lego na
nogi in njeno počutje.
Foto Anja Benedik*

Skoraj vedno jih uporabljamo v kombinaciji s težko obutvijo, gozjarji, pancernji, treking čevlji. V mrzlih dneh nam včasih služijo tudi kot domači copati.

Treking nogavice pa so najbolj široko uporabljane v preostalih letnih časih, ko so temperature višje – za gorniške ture, pohodništvo, gorsko kolesarjenje, večdnevne trekinge, skratka aktivnosti, kjer so noge in stopala intenzivno obremenjeni, bodisi v lahkih pohodnih, treking čevljih ali gozjarjih. Praviloma gre tu za polvisoke nogavice, ki segajo do meč, nekatere pa tudi do kolen. Vsekakor pa morajo biti višje od čevljev, ki jih nosimo.

Proizvajalci

Manufaktura nona

*Babičini doma spleteni zokni
Foto Aljaž Anderle*

Babičine nogavice oziroma *zokni* imajo daleč najdaljšo tradicijo, a so zaradi naravnega zmanjševanja števila pletilske pismenih babic, ki so še sposobne splesti uporabne nogavice, postale redka dobrina na našem trgu. Pri piscu doma se še najde kak par skoraj pozabljenih *zoknov*, ki so kljub upokojitvi še vedno funkcionalni in so se izognili Prvi in Drugi Veliki invaziji moljev. Babičini *zokni* so spleteni ročno iz ene vrste volne nedoločenega porekla. Njihov osnovni namen je bil gretje uporabnikovih stopal, tako v stanovanju kot izven njega. Odlikovale so jih unikatna oblika in včasih tudi barva, ravno pravišnja debelina ter neka neizrekljiva domačnost, ki je pogosto vodila do tega, da so v hišni uporabi nadomestili copate, kar jim je krajšalo življenjsko dobo, a hkrati s spontano nastalimi luknjami izboljševalo njihovo zračnost. Glavne slabosti tovrstnih nogavic so preprosta struktura in sestava ter posledično slabša lega na nogi, nekoliko večja možnost pridelave žuljev in manjša robustnost. Zato so pa nepreksljivi v vlogi copat za zimsko poležavanje doma ali v kaki koči.

Thorlos

Ameriški Thorlos prihaja iz Severne Karoline, štirideset let je eden od proizvajalcev najbolj poznanih in kakovostnih tehničnih nogavic na svetu. Rojeni v času, ko je bila tehnologija umetnih vlaken v polnem zagonu, so za svoje izdelke razvili svojevrstna umetna vlakna, kakršnih ne bomo našli pri drugih proizvajalcih. V toplejše nogavice je dodana ovčja volna, proizvedena po metodi worsted, zaradi česar nam nudijo svojevrsten občutek, obstojnost in udobje. Tanjše nogavice Thorlo pa so povsem sintetične, s posebnimi najlonskimi in akrilnimi vlakni Thor Lon in Thor Wick, ki zagotavljajo udobje, zaščito in funkcionalnost. Njihova filozofija je zelo ameriška, nekompromisno se zanašajo na premoč svojih izdelkov in jih tako tudi oglašujejo kot najboljše na svetu. No, eno je gotovo, nogavice Thorlo so odlične. Zdaj pa spoznajmo dva modela podrobneje.

Thorlos Mountaineering

Če bi nogavice sodili zgolj po videzu, potem bi najboljše pogosto preprosto prezrli. Sploh zimske predstavnice so zaradi visoke vsebnosti volne pogosto pač sive in dolgočasne. No, če pa odmislimo barvo, je vse drugo tako, kot mora biti. So tople, dobro odvajajo vlago in dihalo, nikoli ne dajejo občutka mokrote, so zelo vzdržljive in ohranjajo svojo obliko vse do bridkega konca, ko jim pride do živega postopna obraba pete ali prstov. So zelo udobne, oblazinjene in mehke, vendar ne na način, da bi izgubljale obliko ali se deformirale v čevlju kot katere druge. Njihova konstrukcija zagotavlja odlično zaščito proti mrazu in žuljem, zelo udoben, skoraj deset centimetrov širok patent pod kolenom pa ne pušča nikakršnih sledi in ne povzroča bolečin. Poleg tega celo življenjsko dobo ne izgubi elastičnosti in oprijema. To so najtoplejše nogavice s testa. Ker so precej debele, ne bodo šle v vse čevlje, zlasti ne v ožje, ki jih običajno nosimo na tanjše nogavice. Sam jih uporabljam predvsem v pancerjih in v zimskih gozdarjih ter po potrebi v udobnih, zimskih visokih čevljih tipa Sorel. Edina stvar, na katero moramo paziti pri teh nogavicah, je pranje pri ustrezni temperaturi. Če smo nepredvidni in jih peremo pri previsoki temperaturi, lahko prstni del, ki je popolnoma volnen, postane polsten, s čimer izgubi del svoje mehkoobe in lahko se naguba.

Thorlos Light Hiking

Light Hiking so popolnoma sintetične treking nogavice srednje debeline. Glavna zvezda njihove konstrukcije je kombinacija dveh vlaken, Thorlon in Thor Wick, od katerih eno skrbi za izolacijo, kot volna, drugo pa za transport vlage stran od noge in ohranjanje občutka suhosti. Najlon in elastan skrbita za potrebno elastičnost in stabilnost oblike ne glede na kilometrino.

Glavna razlika med Thorlo Hiking Light in preostanili treking nogavicami je v občutku stabilnosti pri

hoji, ki ga je težko opisati. Nogavice preprečujejo drsenje noge, niso spolzke in odlično ohranjajo povezanost noge s čevljem tudi na zelo raznolikem in strmem terenu. So nekoliko manj tople, kot denimo Lorpen, Smartwool ali Ice breaker, ker ne vsebujejo volne. Zelo dobro ohranjajo svojo obliko, se ne muckajo in se hitro sušijo.

Elbec

Elbec prihaja iz Dolomitov, kjer pridobivajo volno ovac, ki živijo v višjih legah, in se trudijo skrbeti za trajnostno ekološko naravnost podjetja in svojih izdelkov.

Ustanovitelj podjetja Federico Sardini pravi, da v osnovno filozofijo podjetja spadajo domača ekološka proizvodnja, odlična kakovost in pošten odnos do kupcev, pri čemer ima kakovost prednost pred dobičkom.

Elbec Mountaineering

Ko sem med primerki testnih nogavic iskal najboljši približek Thorlovemu zimskemu modelu, se je oko ustavilo na modelu Elbec. Seveda zaradi podobne barve in videza, vendar pa je tudi uporaba pustila zelo dober vtis. Čeprav morda tehnično preprostejše konstrukcije, pa so izbira materialov, debelina in kakovost izdelave garancija za odlično počutje stopal na zahtevnih zimskih turah, tako smučarskih kot plezalnih. Kakovostna merino volna sestavlja več kot 90 odstotkov izdelka, preostanek pa je biopolimer, pridobljen iz rastlinskih olj. Zato ima izdelek certifikat, da je izdelan iz ekološko proizvedenih materialov.

Nekoliko večja debelina skrbi za dobro izolacijo in mehkoobo, dodatno oblazinjenje podplata in pete pa preprečuje drgnjenje in žulje. Všeč mi je udoben in širok patent, ki ne stiska in ne povzroča občutka utrujenosti nad meči, kar se dogaja pri nekaterih drugih modelih. Odlične nogavice za vsakršno pravo zimsko pustolovščino.

Elbec Trekking

Podobno kot Lorpen in Ice Breaker so Elbecove treking nogavice izdatno blažene, spadajo med debelejšje in toplejše in se zaradi visoko strukturiranega kroja zelo dobro prilagajajo stopalu. Mešanica kakovostne merino volne in Schoellerjevih umetnih vlaken polycolon zagotavlja domač, udoben in topel občutek na koži, odličen stik s čevljem brez drsenja in dobro odpornost proti obrabi, zato se odlično obnesejo tudi pri zahtevnejših aktivnostih, kot so gorsko kolesarjenje, feratarstvo in plezanje. Sestava in dobra termoregulacija omogočata njihovo uporabo večino leta, razen morda v najhujši vročini. Če smo prepoteni ali kako drugače mokri, se nogavice hitro posušijo tudi na nogi. Z lahkoto jih uporabljamo tudi na večdnevni potepanjih, saj ne razvijejo neprijetnega vonja.

Lorpen

Lorpen Ski Mountaineering

Tipične smučarke nogavice so zasnovane za čim boljši stik s čevljem; minimalni profil in minimalno blazinjenje sta zgolj po ključnih delih noge – goleni, prsti in peta – medtem ko je nart skoraj povsem tanek. Kot take so te nogavice kot naročene za alpsko smučanje, ob predvidevanju, da imamo sodobne, dobro izolirane pancerje. Sam sem jih jemal predvsem na turno smuko, kjer so se obnesle povsem spodobno, s tem da so zaradi tanjše konstrukcije zahtevale uporabo dodatnega vložka za redukcijo volumna čevlja. Tudi v primeru dolgih in napornih tur z velikimi obremenitvami stopal bi bil do teh nogavic zadržan zaradi slabše zaščite pred žulji po celotnih stopalih, zlasti če smo nagnjeni k žuljem ali pa nimamo optimalno prilagojenih turnosmučarskih pancerjev. Po drugi strani pa jih njihova sestava dela gladke z minimalnim trenjem med stopalom in čevljem. So trpežne in stabilne, dobro držijo obliko in se hitro sušijo ter so glede na debelino relativno tople, za kar skrbi kombinacija petdeset odstotkov primalofta in trideset odstotkov merino volne.

Lorpen Midweight Hiker

Tudi Lorpenove treking nogavice so namenjene intenzivni uporabi tako v gozdarjih kot lažjih čevljih. Najbolje se obnesejo v nizkih gozdarjih in čevljih za

Nogavice dopolnjujejo
ustrezni čevlji.
Foto Anja Benedik

dostope v obdobju, ko temperature še ne sežejo čez dvajset stopinj. Nogavice so precej tople in izdatno oblazinjene, tako da dobro ščitijo noge pred guli-kožniki in mrazom. Za Lorpen je značilna uporaba različnih materialov in načinov tkanja na različnih mestih nogavice. Glavni del podplata je močno oblazinjen in kombiniran s primaloftom za boljšo izolacijo, peta in prsti so okrepljeni proti obrabi, gleženj je zavarovan proti odrgninam, petni in prstni del pa povezuje elastični trak, ki skrbi za dobro vzdolžno prileganje nogavice. Vzdolž tega traku je bilo med uporabo opaziti trganje nitk s predela podplata, vendar pa niso nastajale luknje ali večja škoda. Nogavica je sestavljena iz podobnih deležev volne, najlona in poliestra ter elastana za dodano elastičnost. Tovrstna kombinacija omogoča dobro uravnoteženost med vzdržljivostjo in zaščito (najlon), udobjem (volna), izolacijo (volna, poliester) in hitrim sušenjem (najlon, poliester).

Lorpen Heavy Trekker

Ta model je zaradi kompaktne zgradbe, precej radorne uporabe umetnih vlaken in pregovorne robustnosti nogavic Lorpen na papirju obetal veliko. Ni najtoplejši model, vendar volna in primaloft zagotavljata solidno izolacijo in dobro udobje na nogi, brez občutka vlažnosti ali mraza ob potenju. Manjša težava je rešitev patenta na vrhu nogavice – ta je zelo ozek in tesen ter kar malce preveč objema nogo pod kolonom. Zato nogavico krepko čutimo, ko jo nosimo. K sreči se občutek ne razvije v bolečino in nogavica je lahko na nogi tudi ves dan, ne da bi nam zastajala kri ali nastajali otiščanci, vseeno pa bi si želel širokega patenta, ki nogo objame na večji površini in nežneje.

Nogavica ni zelo debela, prsti in peta so dovolj zaščiteni, podplat je le zmerno oblazinjen, ravno tako nart, tako da z njo lahko vstopamo tudi v običajne, ne prevelike čevlje. Izpostavljeni deli so zaščiteni proti obrabi. Glede na svojo strukturo nogavica spada med zimske, a ne tiste skrajno tople in debele, zato bo vseh ljudem, ki se precej potijo v noge ali si želijo čim boljšega stika med stopalom in čevljem. So zelo primerne za turno smuko, zimsko gornišvo in zimsko plezanje ter podobne, natančne aerobne dejavnosti.

Alles Mooi

Nenavadno ime, ki pomeni „vse lepo“ v afrikanščini (in nizozemščini) in izhaja iz filozofije podjetja, ki temelji na pozitivnem, radostnem odnosu do sveta, ljubezni do življenja, narave in naravnega. Mešanica slovenskega podjetništva, afriškega „know how“ in naravnih surovin prinaša na trg sveže, prepoznavne, kakovostne izdelke za vse, ki jim povezanost z naravo in občutek posebnosti pomenita veliko.

Alles Mooi Tracker

Tracker so najudobnejše lahke nogavice na testu, če bi sodil po občutku mehkobe, ko jih oblečemo in

nosimo. Za to poskrbi dobršen delež vlaken moher, ki so v primerjavi z merino vlakni bistveno mehkejša, bolj gladka, elastična in svilnata na otip. K temu občutku dodatno pripomorejo še vlakna bambusa, ki so ravno tako izjemno mehka in gladka. Skupni delež volne je 36 odstotkov, kar zagotavlja solidno izolacijo, kombinacija bambusa in najlona pa poskrbi za hitro sušenje in odličen transport vlage stran od stopal. Izjemne antibakterijske lastnosti bambusa in moherja omogočajo tudi daljše intervale nošenja nogavic, ne da bi se razvil neprijeten vonj. Nogavice so tudi vizualno privlačnega dizajna in dejstvo, da so deloma slovenskega porekla, jim daje še posebno vrednost. Glavna pomanjkljivost, ki je povezana s sestavo, pa je drsenje v čevljih, kar sicer ni moteče ob vsakdanji in manj zahtevni uporabi, najbolj izrazito pa je na tehnično zahtevnem, strmem skalnatem terenu, recimo pri plezanju ali dostopih, ko ima stopalo manj fiksen položaj v čevljih, kot bi si želeli. So odlična izbira za potovanja, trekinge, sprehode, kolesarjenje ali preprosto vsak dan v prehodnih letnih obdobjih.

Alles Mooi Alpha Extreme

Te nogavice skupaj s Comodo Heavy Mountain predstavljajo prehod med težko kategorijo dolgih, toplih nogavic in lažjih, bolj tehničnih zimskih modelov. Tako kot model Alles Mooi Treking je tudi Alpha Extreme iz kombinacije bambusovih, merino, moher in poliamidnih vlaken, kar mu daje izjemno mehko in nam občutek udobja, zelo dobro zračenje in odvajanje vlage, ter zelo dobro razmerje med težo in toploto. Občutek na nogi je zelo prijeten, elastičnost je široka in lepo objame meča, tako da stojijo stabilno in ne lezejo navzdol, praktično sploh ne čutimo, da jih nosimo. Glavna pomanjkljivost je pa njihova dolžina, vsaj v kombinaciji z mojimi nogami so za nekaj centimetrov prekratke, tako da mi ne sežejo čez meča. Bolj kot v smučarskih čevljih so se mi obnesle v gozdarjih in pohodnih čevljih, zlasti v tistih, ki so mi sicer nekoliko tesnejši in v katerih ne morem nositi debelejših zimskih nogavic. V pancerjih so se izkazale kot pretanke in premehke, ravno tako v plezalnih gozdarjih za ledno plezanje in hojo z derezami, ker stopalo v njih ni dovolj fiksno. Najbolj priporočljive so za tehnično manj zahtevne podvige, kot so zimski sprehodi, sankanja, krpljanje in podobno, kjer bomo v njihovi mehki in udobju uživali tako, da jih sploh ne bomo želeli sezuti, ko pridemo domov. Tudi zdaj, ko tole pišem že več ur po smučarski turi na Hoher Ifen, mi še vedno grejejo noge.

Ice Breaker

Ice Breaker je ameriško podjetje, zasnovano na entuziazmu in spontani ideji, ki se je rodila na novozelandski ovčji farmi in ki temelji na filozofiji uporabe naravnih materialov pri oblačenju in trajnostnem razvoju. Merino volna iz njihovih izdelkov prihaja z

ovčjih farm na južnem otoku Nove Zelandije, kjer proizvajajo volno pod strogimi pogoji varovanja živali v vseh vidikih življenja in preprečevanja vsakršnega trpinčenja.

*Fina volnena vlakna so sinonim udobja.
Foto Anja Benedik*

Ice Breaker Hike Medium

V široki ponudbi modelov se za pohodniške potrebe kar sami ponujajo modeli Hike v različnih debelinah. Preizkusil sem srednjo varianto, ki nudi precej oblaženja in zaščite pred mrazom, tako da se nogavice z lahkoto uporabljajo tudi za vsakodnevne opravke v zimskem času, za visokogorske pustolovščine in večdnevne trekinge pa čez vse leto. Nogavice izjemno dobro stojijo na nogi in so hkrati udobne, brez neprijetnega tiščanja na vrhu ali gubanja in nabiranja okoli stopala. Zelo visok odstotek volne zagotavlja mehko, odlično regulacijo temperature in zaščito pred neprijetnim vonjem. Nogavice z lahkoto nosimo več dni zapored, ne da bi izgubile mehko ali začele smrdeti. Velik odstotek volne povzroči nekaj muckanja in nogavice takoj po začetku uporabe dobijo nekoliko obrabljen videz, ampak v nobenem oziru to ne pomeni izgube funkcije ali dotrajanosti. Tudi Ice Breaker na svoje izdelke ponuja vseživljenjsko garancijo.

Smartwool

Smartwool Mountaineer Classic Edition

Ena izmed gornjskih novodobnih klasik se ponša z debelo pleteno volneno osnovo v kombinaciji z delno reciklirano sintetiko. Gre za eno izmed najmehkejših in najbolj toplih nogavic na testu. Udobje in izolacija pa se v določenih primerih izključujeta z željo po boljšem občutku in slabšo stabilnostjo na nogi. Polvisok kraj, ki se konča sredi meč, nikakor ne zagotavlja zanesljive lege na nogi v pancerjih ali zimskih gozdarjih in nogavica večkrat zleze po goleni dol. Tudi oprijem stopala je relativno ohlapen, kar pri smučanju ali plezanju povzroči občutek drsenja noge ali gubanja nogavice. Žuljev mi ni uspelo pridelati, za kar gre zahvala izdatnemu blazinjenju, tudi sploh je udobje stopal v hudem mrazu ali intenzivni hoji na visoki ravni. Sušenje je zaradi debeline povprečno hitro.

Zimske nogavice

Proizvajalec, model	Devold, Cross Country	Devold, Alpine	Elbec, Mountaineering	Smartwool, Mountaineer Classic Edition
Cena v EUR	29	35	35	23
Zastopnik	Šport 11/11	Šport 11/11 Samana Gornik		
Sestava	65 % merino 25 % najlon 8 % poliester 2 % elastan	65 % merino 25 % najlon 8 % poliester 2 % elastan	91 % merino 5 % najlon 4 % elastan	74 % merino 8 % najlon 17 % recikliran najlon 1 % elastan
Udobje	■■■■■■■■ 8	■■■■■■■■ 8	■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■■ 10
Zaščita	■■■■■■■■ 8	■■■■■■■ 7	■■■■■■■■■ 8	■■■■■■■■■ 8
Kroj	■■■■■■■ 7	■■■■■■■ 7	■■■■■■■■■ 8	■■■■■ 5
Dihanje	■■■■■■■■ 8	■■■■■■■■ 8	■■■■■■■■■ 8	■■■■■■■■■ 7
Izolacija	■■■■■■■ 7	■■■■■■■ 7	■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■ 9
Plusi	odlična zaščita, izrazito strukturiran kroj, visoka elastičnost, odlična lega na nogi, barvit, športni dizajn	visoko strukturiran kroj, odlična lega na nogi, zračnost, dihanje in zaščita, barvit športni dizajn	najvišji delež volne, toplota, udobje, dober položaj na nogi, mehkoba, udobje, zaščita. ekološka proizvodnja	tople in zelo udobne, mehke, velik odstotek volne, dobro odvajanje vlage, najboljše blaženje med vsemi
Minusi	visoka elastičnost in samo 3 velikosti zahtevajo previdnost pri izbiri – pomerite ali vzemite manjše, če ste med velikostma	manj tople, visoka elastičnost in samo 3 velikosti zahtevajo previdnost pri izbiri – pomerite ali vzemite manjše, če ste med velikostma, dokajšen, občuten stisk nad gležnjem, višja cena	višja cena	slabši oprijem noge zaradi nestrukturiranega kroja in manjše vsebnosti elastičnih materialov, nizek kroj, lezejo navzdol v visokih čevljih
Namen	smučarski tek, pohodništvo, krpljanje, smučanje	zimsko pohodništvo, sankanje, krpljanje	zimsko plezanje, odprave, turno smučanje	aktivnosti na mrazu, sankanje, krpljanje, postopanje po ulici, potem ko so nas sredi januarja zaklenili iz stanovanja

¹ Taliskiranje – uživanje v dolgem, hladnem zimskem večeru ob ognju, s prstom dobrega viskija v kristalnem kozarcu po dokaj zanimivem dnevu v gorah in z brezčasnim občutkom toplih babičin *zoknov* na nogah.

Smartwool Hike Classic Edition

Hike Classic so med pohodniškimi nogavicami zasedle mesto najtoplejših in so uporabne tudi v zimskih razmerah – za pohode, sankanja in podobno, zlasti v ne najbolj mrzlih dneh. Udobje pri nošnji je na zelo visoki ravni, so stabilne, dobro stojijo na nogi in ne lezejo v čevlji. Ker so nekoliko debelejšje od povprečja, so nam lahko ožja obuvala malce tesna. Zato so manj primerne za uporabo v toplih mesecih v gorah, zelo pa se obnesejo spomladi in jeseni ali pa kot dnevne nogavice v mrzlih dneh; sam sem jih recimo imel vedno s seboj na zimskih potovanjih na Norveško, v Kanado, na Japonsko ali v Rusijo.

Devold

Devold uteleša norveški značaj, zgodovino in naravo v plejadi zelo kakovostnih izdelkov za šport in prosti čas, ki temeljijo na uporabi merino volne. Podjetje obstaja od

sredine 19. stoletja, ko so se na sever začele podajati prve polarne odprave, in odtlej opremlja norveške ribiče in raziskovalce z zelo kakovostnimi volnenimi oblačili. Danes izdelujejo skoraj celoten spekter oblačil za šport in prosti čas, od perila do toplih oblačil. Samo nogavic ponujajo več kot štirideset modelov za vsakršne potrebe. Tri izmed njih smo vključili v test.

Devold Hiking Light

Ena izmed značilnosti Devoldovih nogavic je njihova dobra elastičnost, zaradi česar jih izdelujejo zgolj v treh velikostih. Vsebnost več kot petdeset odstotkov merino volne omogoča dobro raztegljivost, dihanje in udobje tudi po celodnevni nošnji. Najlon zagotavlja potrebno trdnost in tanko konstrukcijo ter hitro sušenje. Če ste na meji med velikostma, raje vzemite manjšo kot večjo številko, da ne bo prihajalo do gubanja nogavice pri prstih. Nogavice so sicer zelo tanke in odlično dihaajo, tako da jih z lahkoto nosimo tudi poleti.

Thorlos, Mountaineering**Alles Mooi, Alpha Extreme****Lorpen, Heavy Trekker****Lorpen, Ski Mountaineering****Comodo, Mountain Hiker Heavy**

23	24,50	28	26	15
Treking - šport	Samana	Iglu šport	Iglu šport	Kibuba
60 % worsted volna 26 % akril 11 % najlon 3 % elasthan	28 % bambus 23 % moher 23 % merino 26 % najlon	52 % primaloft 27 % najlon 11 % merino 10 % lycra	30 % merino 45 % najlon 15 % primaloft 10 % lycra	80 % merino 15 % najlon 5 % elasthan
■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■■ 10	■■■■■■■■■ 8	■■■■■■■ 7	■■■■■■■■■■ 10
■■■■■■■■■■ 10	■■■■■■■ 6	■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■ 8
■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■ 6	■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■ 6
■■■■■■■ 7	■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■■ 10	■■■■■■■ 7
■■■■■■■■■■ 10	■■■■■■■■■ 8	■■■■■■■■■ 8	■■■■■■■ 7	■■■■■■■■■ 8
vzdržljive, zelo tople, odlična toplotna regulacija, blaženje, odvajanje vlage in hitro sušenje, velik odstotek volne	izjemna mehkost, udobje, dihanje, dobra toplotna regulacija, visoka elastičnost, ekološka proizvodnja, asimetričen kroj	dober, stabilen položaj na nogi, visoko strukturiran kroj	močno strukturiran kroj, dobra zaščita in stabilen položaj na nogi, dobro dihanje, barvit, športni dizajn	visok delež volne, zelo udobne, mehke in tople, ugodna cena
dovzetne na polstenje v predelu prstov ob nepravilnem vzdrževanju	slabši oprijem na stopalu, nizke, manj stabilna lega na nogi	neudoben patent na vrhu nogavice	neudoben ozek patent na vrhu nogavice, manjša izolacija	ohlapnejši kroj, nizke, manj stabilna lega na nogi
zimsko plezanje, odprave, turno smučanje	zimsko pohodništvo, sankanje, krpljanje, taliskiranje ¹	zimsko plezanje, odprave, turno smučanje	smučanje	zimsko pohodništvo, sankanje, krpljanje, taliskiranje

Devold Alpine

Zimske nogavice, ki ne skrivajo podobnosti z nogavicami Lorpen Ski Mountaineering, čeprav so popolnoma drugega porekla in sestave. Pretežno volnene in močno strukturirane tehnične nogavice so namenjene odličnemu stiku med čevljem in ного, zato niso preveč debele, vseeno pa so podložene in okrepljene na vseh ključnih mestih. Y-peta objema peto in gleženj, golen je oblazinjena, ravno tako celoten podplat in prsti. Cela nogavica je močno elastična in odlično stoji na nogi. Vendarle pa se v tem detajlu skriva tudi *kleč* – bolje je namreč izbrati manjšo velikost nogavice, če je številka vašega stopala na meji dveh velikosti. Visok odstotek volne zagotavlja dobro izolacijo in občutek toplote, ki v toplih smučarskih čevljih popolnoma zadostuje za potrebe smučanja. S temi nogavicami z lahkoto pokrijemo večino zimskih potreb, tudi vsakodnevno prebijanje skozi mrzle dni v dolini. Za skrajnejše razmere in visokogorske zimske podvige,

odprave in plezanje pa bi si sam verjetno izbral debelejšo in še toplejšo nogavico.

Devold Cross Country

Sestrské nogavice Alpinu – Cross Country – so namenjene potovanju in teku na smučeh, najbolj priljubljeni nordijski zimskošportni dejavnosti, tako da je zagotovo tudi jasno, kakšne nogavice spadajo zraven. Spet so tu visoke, oprijete nogavice z visokim deležem volne in številnimi strukturnimi detajli. Objeta peta in gleženjski sklep, zaščiteni prsti in nart ter specifično prečno, črtasto oblazinjenje podplata, ki hkrati ščiti, diha in preprečuje gubanje nogavic med tisoči odzivov na smučeh. Za to, da nogavice ležijo na nogi brez gubanja in premikanja, skrbita najlon in elasthan – tako da so nogavice skorajda preveč oprijete za vsakodnevno in dolgotrajno uporabo – odlične za čas aktivnega preživljanja na smučeh, za preživljanje zimskih uric doma pa bi rajši smuknil v kaj udobnejšega in toplejšega.

Treking nogavice

Proizvajalec, model	Smartwool, Hike Classic Edition Light Cushion	Ice Breaker, Hike	Alles Mooi, Ventus	Lorpen, Midweight Hiker
Cena v EUR	19	22	17,50	23
Zastopnik	Gornik	Samana	Samana	Iglu šport
Sestava	56 % merino 11% najlon 31% recikliran najlon 2% elastan	65 % merino 33 % najlon 3 % elastan	36 % bambus 18 % moher 18 % merino 28 % najlon	35 % merino 35 % najlon 20 % primaloft 10 % lycra
Udobje	■■■■■■■■ 8	■■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■■ 8
Zaščita	■■■■■■ 6	■■■■■■■■ 7	■■■■■■ 6	■■■■■■■■ 7
Kroj	■■■■■■■■■■ 8	■■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■■■■ 9
Dihanje	■■■■■■ 6	■■■■■■■■ 7	■■■■■■■■■■ 8	■■■■■■■■ 7
Izolacija	■■■■■■ 7	■■■■■■ 6	■■■■■■ 6	■■■■■■ 6
Plusi	udobne, tople, dobra toplotna regulacija, primerne za širok spekter dejavnosti	udobne, tople, dobra toplotna regulacija, primerne za širok spekter dejavnosti	zelo udobne in mehke, širok temperaturni razpon uporabe, lep dizajn, asimetričen kroj, najbolj primerne za nižjo obutev, cena	robustne in tople, dobra stabilnost in izdatno blaženje podplata, hitro sušenje
Minusi	debelejše, manj primerne za nizke čevlje in visoke temperature	debelejše, manj primerne za nizke čevlje in visoke temperature	drsenje v čevljih ni optimalno za bolj tehnične vrste uporabe	debelejše, manj primerne za nizke čevlje in visoke temperature
Namen	trekingi, gornišstvo, urbana zimska raba, sankanje ...	pohodništvo, trekingi, gornišstvo, gorsko kolesarstvo	pohodništvo, trekingi, potovanja, vsakodnevna uporaba	pohodništvo, trekingi, ferate, MTB

Royal Robbins

Royal Robbins je podjetje znane ameriškega plezalskega pionirja z istim imenom, ki je v šestdesetih letih z ženo osnoval podjetje za proizvodnjo športno uporabnih oblačil. Uspešno podjetje je zadnjih nekaj let v lasti švedske multinacionalke, a še vedno ohranja stik s svojo izvirno filozofijo splošne uporabnosti, povezanosti z naravo in visoke kakovosti svojih izdelkov, ki jih lahko uporabljamo kjerkoli in kadarkoli po načelu „obleci se samo enkrat na dan“. Preizkusil sem par njihovih nogavic iz konopljenih vlaken, ponudba pa obsega celoten spekter sijajnih naravnih oblačil, ki izžarevajo brezčasnost in veselje do življenja.

Bug Barrier Venture Compression

Daljša varianta popotniških/treking nogavic vsebuje tretjino konopljenih vlaken, ki skrbijo za odvrčanje mikroorganizmov, zadrževanje toplote, naravno počutje stopala in dihanje. Poliester skrbi za odvajanje vlage in sušenje, visok odstotek elastana pa za odličen oprijem in kompresijo. Posebnost nogavic Bug Barrier je impregniranost proti insektom, tako da varujejo pred piki klopotov, komarjev in drugih gozdnih nepridipravov. Zaradi zelo dobre termoregulacije in zračnosti sem jih z veseljem nosil tudi v toplih dneh

v visokih čevljih med potepom po gozdovih in na lokostrelskih pohodih. Na „prvo žogo“ se nogavice zdijo grobe in manj udobne, ker so rastlinska vlakna na otip bolj groba in ne tako elastična kot volnena. Vendar je njihova značilnost, da se z uporabo in prvim pranjem uležejo in zmehečajo. Pri nošnji so vedno nudila udoben občutek in predvsem zelo dobro povezanost s čevljem, ker ne drsijo in odlično objemajo nogo. Njihova visoka konstrukcija dodatno ponuja še kompresijski učinek, kar izboljšuje prekrvavitev, zmanjšuje utrujenost in zatekanje nog na daljših poteh.

Nogavice Venture skupaj s svojimi sorodniki ponujajo dobro rešitev za ozaveščene pohodnike in popotnike, saj se odlično obnesejo v spreminjajočih se pogojih, so nezahtevne za vzdrževanje in visoko zdržljive, izdelane iz trajnostnih naravnih in recikliranih materialov. Njihova uporabnost pa presega kakršenkoli ozko določen namen – lahko vas odnesejo kamorkoli. Če obujete nogavice Royal Robbins jutraj, jih boste sezuli šele zvečer.

Comodo

Nogavice Comodo Mountain Heavy spadajo v sredino spektra zimskih nogavic tako po debelini kot po dolžini, saj ne sežejo popolnoma do kolen, pa tudi med

**Devold,
Hiking Light****Royal Robbins, Bug Barrier
Venture Compression****Thorlos,
Light Hiking****Elbec,
Treking Light****Comodo,
Light Hiker**

28	30	18	27,50	13
Šport 11	Annapurna	Treking - šport	Samana	Kibuba
57 % merino 37 % najlon 4 % poliakril 2 % elastan	31 % konoplja 58 % reciklirani poliester 2 % elastan	62 % poliester 19 % poliakril 14 % najlon 5 % elastan	50 % merino 33 % polycolon 8 % najlon 9 % elastan	70 % merino 15 % najlon 10 % poliester 5 % elastan
■■■■■■■ 7	■■■■■■■ 7	■■■■■■■ 8	■■■■■■■ 8	■■■■■■■ 7
■■■■■ 5	■■■■■■ 6	■■■■■■■ 7	■■■■■■■ 7	■■■■■ 5
■■■■■■■ 8	■■■■■■■ 9	■■■■■■■ 9	■■■■■■■ 9	■■■■■■■ 8
■■■■■■■■■ 9	■■■■■■■ 8	■■■■■■■ 7	■■■■■■■ 8	■■■■■■■ 8
■■■ 3	■■■■■ 5	■■■■■■ 6	■■■■■■ 6	■■■■■ 4
izjemna stabilnost, dihanje in udobje v višjih temperaturah, primerne za nizko obutev, asimetričen kroj	poseben občutek na nogi, odlična toplotna regulacija, zaščita pred insekti, klopi, zelo dober položaj na nogi, robustnost, kompresijski učinek, primerne za nizko ali visoko obutev	robustne, zdržljive, odlično blaženje in zaščita, tople, hitro sušenje, dobro odvajanje vlage	odličen oprijem noge, udobne, dobra toplotna regulacija, primerne za širok spekter dejavnosti, tako za nizko kot visoko obutev	univerzalne, udobne, primerne za širok spekter aktivnosti, najbolj primerne za nizko obutev, ugodna cena
visoka elastičnost, le tri velikosti – izberite manjšo, če ste na meji	manj mehak občutek na nogi zaradi rastlinskih vlakn	debelejše, manj primerne za nizke čevlje in visoke temperature	višja cena	manj primerne za visoke obremenitve in hladnejše razmere
gorski tek, urbana raba, gorsko kolesarstvo, pohodništvo	trekingi, pohodništvo, lov, izleti v gozd	urbana zimska raba, trekingi, odprave, gornišstvo, potovanja	ferate, trekingi, pohodništvo, gorsko kolesarjenje	pohodništvo, tek, urbana raba, gorsko kolesarjenje, ferate

najdebelejšimi niso. Ponašajo se z drugim najvišjim deležem volne med vsemi, osemdeset odstotkov, kar se odraža v visokem udobju in odlični regulaciji temperature – v teh nogavicah nas zlepa ne zebe, niti nam ni preveč vroče. Pri vzdrževanju moramo paziti na ustrezen odnos do volne, da ohranijo svojo mehko in ne izgubijo oblike. Zaradi manjše vsebnosti najlona je položaj na nogi malo slabši, z manj oprijema okoli gležnja ali stopala, zato tovrstnih nogavic ne bi nosil na plezalne ali smučarske ture. A po drugi strani so ob nošenju tako udobne in mehke, brez ene točke pritiska in z izdatno oblažjenimi prsti in peto, da jih pogosto nisem sezul niti, ko sem se vrnil domov. Teh nogavic bodo veseli pohodniki, ki si želijo univerzalno uporabne zimske nogavice za vsak dan, zimske pohode v sredogorje, sankanje, krpljanje in celo za obujanje spominov na stare dobre babičine volnene *zokne* ob mrzlih večerih pred kaminom. V Comodo Mountain Heavy je namreč še ujetega nekaj njihovega pristnega duha.

Comodo Light Treking

Poleg Devoltovih so tudi Comodo Light Treking lahke, tanke, relativno nizke športne nogavice, ki jim lahko pripišemo široko uporabnost, tudi v najtoplejšem delu leta. Tehničen kroj in sestava sta namenjena raznolikim dejavnostim z manjšimi obremenitvami, zato se najboljše počutijo v nizkih športnih, tekaških, poho-

dnih in kolesarskih čevljih, ker zagotavljajo dober stik s čevljem in prenose naših gibalnih ukazov na podlago. Kar sedemdeset odstotkov volne zagotavlja odlično toplotno regulacijo, dihanje in transport vlage stran od stopal. Light Treking si je pri meni priporil kar pomembno mesto med nogavicami za poletne športne aktivnosti, zlasti gorsko kolesarjenje. Nekateri modeli Comodo so na voljo tudi v različici z alpako volno, ki je še mehkejša in lažja od merino, njihova glavna prednost pred konkurenco pa je občutno nižja cena.

Zaključni korak

Izkaže se – kljub podzavestnemu zanikanju – da preizkušanje in pisanje o tako banalnem, a hkrati tako pomembnem delu naše opreme, kot so nogavice, terja domala več energije in časa kot testiranje česar koli drugega doslej. Podobno kot čevlji, čeprav manj izrazito, imajo vsake nogavice svojo osebnost in proizvajalčevo filozofijo, ki se prenašata v občutja skozi tresljaje tisočev korakov, skokov, zavojev, spotikov, pristankov, brc, brisanja polite kave po tleh itd. Nogavice so lahko marsikaj, nekaj pa so zagotovo: sopotnik. In če za kaj velja, da ni vseeno, kakšnega si izberemo, velja to za sopotnike. Izbire je veliko, razlika med njimi je pa lahko precej občutna. Zato izbirajte tako s srcem kot s pametjo, ne samo z očmi in denarnico, pa se vam po turah ne bo nikoli več treba ukvarjati z žulji in osvežilci zraka.